

Examensarbete
Hösten 2008
Lärarytbildningen

Hårdare disciplin?

- Dess påverkan på lärandet

Författare

Kobaslic, Adnan

Sunesson, Patrik

Handledare

Lena Bäckström

2009-01-23

Hårdare disciplin

En studie om behovet av hårdare disciplin och dess effekt på lärandet

Kobaslic, Adnan & Sunesson, Patrik (2008).

Abstract

Arbetet syftar till att ta reda på vad rektorer och lärare har för tankar kring huruvida dagens skola är i behov av hårdare disciplin, samt vad hårdare disciplin skulle få för effekter på elevernas lärande. Undersökningen är genomförd med enkät som distribuerades via internet, där de besvarande kunde lämna sina tankar och åsikter kring våra frågor.

Slutsatsen som dras i arbetet är att de besvarande lärarna och rektorerna förvisso anser att skolan är i behov av ordning i klassrummet för att undervisningen ska bli effektiv, men att detta dock inte kan eller bör uppnås genom hårdare disciplin och bestraffningar. De besvarande eftersträvar bättre ledarskap i form tydlighet hos pedagogerna, där samspel, kommunikation och struktur är det viktigaste för att skapa en ordnad miljö i klassrummet.

Nyckelord: Disciplin, Ordning, Reda, Kontroll, Ledarskap

Innehållsförteckning

1. Inledning	6
1.1. Syfte	7
1.2. Frågeställning	7
1.3. Avgränsning	7
1. Forskningsbakgrund.....	8
2.1. Disciplin	8
2.1.1. Disciplin i klassrummet.....	8
2.1.2. Klassrumsdisciplinens effekt på elevers lärande.....	9
2.2. Lärarstilar	11
2.3. Lärandeteorier	12
2.3.1. Den konstruktivistiska lärandeteorin.....	13
2.3.2. Den sociokulturella lärandeteorin	13
2.3.3. Den behavioristiska lärandeteorin.....	14
2.4. Kontroll	15
2.4.1. Beteendemodifikation	15
3. Metod.....	18
3.1. Val av metod	18
3.2. Etiska aspekter.....	18
3.3. Testenkät	19
3.4. Urval.....	19
3.5. Genomförande	19
3.6. Analys av enkäten	20
3.7. Diskussion av metod	21
4. Resultatdel.....	23
4.1. Resultatet om hårdare disciplin i klassrummet	25
4.1.1. Positiva till hårdare disciplin.....	25
4.1.2. Negativa till hårdare disciplin	26
4.1.3. Tveksamma till hårdare disciplin	28
4.2. Effekten på lärandet	30
4.3. Övriga tankar beträffande undersökningen	33
5. Diskussion	36

5.1. Behov av hårdare disciplin	36
5.2. Disciplinens effekt på lärandet	39
6. Sammanfattning	44
6.1. Behov av hårdare disciplin	44
6.2. Disciplinens effekt på lärandet	44
6.3 Slutsats	46
7. Källförteckning.....	47
8. Bilagor	

1. Inledning

Svenska skolsystemet har fått en ganska negativ uppmärksamhet i medierna under en tid. Den svenska skolan målas upp som stökig och problematisk. Medierna pekar på att allmänheten och svenska folket är positivt inställda till en ökad disciplin i skolan. Enligt en sifo-undersökning som presenterats i Svenska Dagbladet innebär den ökade disciplinen att lärarna ska få ökade befogenheter att beslagta elevers saker som kan anses vara störande, till exempel elevers mobiltelefoner. Lärarna ska även kunna ge eleverna kvarsittning samt kunna visa ut de elever som stör undervisningen (SvD, 05/07/04).

Dagens styrande politiker har också ställt fokus på problem i skolan genom att bland annat vilja införa betyg i uppförande. ”Lärarnas auktoritet måste återupprättas” tycker Jan Björklund i en intervju. ”Visserligen ska eleverna ha inflytande i skolan, men det är lärarna som ska ha sista ordet”. Skolministern tror att ett betyg skulle göra att ordningen återkom till klassrummen” (Björklund, 2007).

Regeringen har också uttalat sig kritiskt till hur skolan frångått möjligheten till att ta strid mot oordning i skolan. ”Lärarnas disciplinära befogenheter har monterats ned och deras auktoritet i klassrummet har tillåtits sjunka. Det obefintliga politiska stödet till lärare och rektorer som faktiskt vågar ta konflikter med elever och deras föräldrar gör att många drar sig för att ens försöka. Tvärtom har de skolor som vidtagit åtgärder i flera fall fått bakläxa i domstol.” (Larsson, 2006). Hon poängterar också vikten av att återupprätta studiedisciplinen i den svenska skolan.

Undersökningen som gjorts av Arbetsmiljöverket (Rapport 2006:3) visar att en av tre elever någon gång upplever att de inte har arbetsro på grund av störningar i klassrummet. I samma undersökning visas det också att hälften av eleverna mår dåligt av att det är stökigt i klassrummet.

Skolverket har skridit till verket och gett lärarna fler tydligare befogenheter för att kunna handskas med sådant som uppfattas som störande i undervisningen. Tidigare har lärarna kunnat ge eleverna kvarsittning samt också kunnat visa ut om ordningen bryts. Skolverket menar dock att det inte räcker utan ger numera lärarna möjlighet att ta ifrån eleverna de föremål som anses som störande i undervisningen (Skolverket SFS 2007:378).

Politikerna och media sänder ut signaler om att skolvärlden i Sverige behöver sätta fokus på just ordning och reda. Läroplanen ställer också krav på att skolan skall sträva efter att varje elev känner trygghet och lär sig att ta hänsyn och visa respekt i samspel med andra (Läroboken, 2003). Behövs ett större fokus på disciplinen i skolan? Hur skulle detta i så fall påverka elevernas lärande rent konkret?

1.1 Syfte

Syftet med undersökningen är att ta reda på vad rektorerna samt pedagogerna på fältet anser ifall skolundervisningen idag är i behov av hårdare disciplin i klassrummet, samt hur de anser att hårdare disciplin skulle påverka elevernas lärande.

Med hårdare disciplin menas att mer fokus ligger på att upprätthålla ordning och reda i klassrummet, för att på så vis få bukt med störande beteenden samt att få eleverna mer fokuserade på skoluppgifterna. Detta upprätthålls genom tydligare regler och normer, samt påföljder när dessa bryts.

Pedagogerna på fältet handskas med dessa frågor dagligen samt har bred insikt och erfarenheter av elevers lärande. Utgår man ifrån regeringens uppfattningar, som menar att lärarna behöver ökade befogenheter för att upprätthålla disciplinen i klassrummet, så dyker frågan automatiskt upp vad pedagogerna på fältet har för uppfattningar om detta. En rektor är också ansvarig för verksamheten som bedrivs i skolan. Det är av intresse att ta reda på dennes åsikter och tankar kring ämnet.

1.2 Frågeställning

Vad har lärare samt rektorer för tankar kring huruvida dagens skola är i behov av hårdare disciplin? Vilka effekter skulle enligt dem hårdare disciplin ha på elevernas lärande?

1.3 Avgränsning

I forskningen kommer undersökningen avgränsas till grundskolans tidigare år. Detta för att det dels är av stort intresse för oss som framtida pedagoger i grundskolans tidigare år, dels också för att de styrande politikerna har uttalat sig om att skolan måste ändras från grunden. Det vill säga att förändringen ska börja i grundskolans tidigare år. ”Det spelar ingen roll hur bra grundskolans senare år är om grunden är svag och bräcklig. Misslyckas vi med att fånga

upp de elever som tidigt halkar efter är risken för framtida skolmisslyckanden och utanförskap stort.” (Schlingman, 2004).

2. Forskningsbakgrund

I forskningsbakgrunden kommer först en definition av själva ordet *disciplin* att framställas. För det andra förklaras innebörden av *disciplin i klassrummet*. För det tredje kommer klassrumsdisciplinens effekter på *elevers lärande* att presenteras. Efteråt redovisas olika *lärarstilar och ledarstilar* som har betydelse för upprättandet av disciplinen. De olika *lärandeteorier* presenteras för att ge läsaren klarhet i de mest betydande lärandeteorier för skolans utveckling, nämligen sociokulturella, behavioristiska samt konstruktivistiska lärandeteorier. Ordet *kontroll* och dess betydelse i klassrummet presenteras för att avslutas med en genomgång av innebörden av beteendemodifikation.

2.1 Disciplin

” Disciplin (lat. disciplina 'undervisning', 'uppfostran', 'tukt'), vetenskap(sgren), fackområde; ordning, lydnad, tukt.” (Nationalencyklopedin)
--

Utifrån nationalencyklopedins definition av ordet *disciplin* härstammar ordet från latinets *disciplina*. Innebörden av ordet är uppfostran, lydnad, ordning och undervisning.

2.1.1 Disciplin i klassrummet

Nationalencyklopedin (NE) definierar disciplinen i skolan på följande sätt: ”I skolan är *disciplin* den ordning som krävs för att effektiv undervisning skall kunna bedrivas.”. Detta innebär att undervisningen i skolan och klassrummet har som utgångspunkt att om den effektivt ska kunna bedrivas, så krävs det ordning i klassrummet.

Denna ordning beskriver Stensmo (2008) som en nödvändighet för att den uppgiftsorienterade undervisningen ska kunna genomföras. Ordningen i sig innefattar olika uppförande- och förhållningsregler som eleverna är ämnade att följa. Klarar eleverna att följa dessa regler och normer, så påverkas undervisningens effektivitet positivt.

Om eleverna däremot inte lyckas att följa dem, så betyder det att undervisningens effektivitet påverkas negativt. Rent konkret innebär dessa regler exempelvis att eleverna ”...måste sitta tysta, inte prata när de inte fått ordet, inte skrika på lektionerna och inte springa i korridorerna” (Imsen, 2006, s.70).

Ordningen i klassrummet som beskrivs är beroende av regler och normer. Deras syfte är att styra och ge riktlinjer för elevernas uppförande, så att inte den uppgiftsorienterade undervisningen störs (Thornberg, 2006).

Regler är så kallade *formella normer* som upprättas av läraren och skolan som institution. Dessa är dokumenterade och direkt uttalade, samt att de är konkreta riktlinjer för hur eleverna ska förhålla sig i klassrummet och på den övriga skolan (Thornberg, 2006). Normer är de *informella normer* som finns på skolan, och är därmed inte uttalade och återfinns inte i skriven text.

Dessa normer upprätthåller och påverkar elevernas förhållningssätt gentemot varandra samt de handlingar som de utför i klassrummet (Thornberg, 2006). De informella normerna påverkar således det sociala klimatet i klassrummet och lär eleverna på ett undermedvetet sätt vad som är accepterade handlingar och icke accepterade handlingar i sociala situationer.

2.1.2 Klassrumsdisciplinens effekt på elevers lärande

När disciplinproblem uppstår i klassrummet innebär det att elevernas beteenden bryter mot de uppställda regler och normer som finns i klassrummet, vilket i sin tur leder till att undervisningen störs (Ogden, 1993). Klassrumsdisciplinens syfte är således att få eleverna att ägna så mycket tid åt skoluppgifterna som möjligt. Detta brukar kallas för elevernas *time-on-task*, vilket innebär att eleverna ägnar tiden åt uppgiften, till skillnad från motsvarigheten som benämns som *time-off-task* (Stensmo, 2000).

Grossnickle och Sessko (1990) skriver att det ges avsevärt mycket uppmärksamhet i skolan till olika metoder som lärarna kan applicera och variera med för att således förbättra elevernas inläring. Genom exempelvis ett kontrollerande av elevernas så kallade *time-off-task*-beteenden i klassrummet kan bidra till en ökad inläring för eleverna. Med skicklighet och precision kan preventiva disciplinära åtgärder bidra till lärande och inlärningsprocesser. De

skriver vidare att de flesta elever verkar lära sig bäst i strukturerade miljöer. Det innebär att alla lärare måste ha en förutbestämd *vägkarta* som visar och förklarar vilka mål som finns för undervisningen samt vilka beteenden som anses acceptabla respektive oacceptabla. För mycket frihet kan uppmuntra till *time-off-task*-beteenden eller att studenterna själva testat var de accepterade gränserna går för beteendet. Studenterna skall inte själva behöva prova sig fram till vad som är accepterat respektive vad som inte är det. (a, a)

En av de viktigaste egenskaperna som innehas av en effektiv lärare är förmågan att konsistent tillämpa regler för alla elever. Tillämpningen av regler och konsekvenser för dåligt beteende måste vara förutsägbart för eleverna. Läraren får inte blunda för ett oacceptabelt beteende samtidigt som den överreagerar på ett annat. En stabil miljö är beroende av att alla känner till och följer de regler som man kommit överens om. Lärarens eget humör bör inte påverka den dagliga disciplinen. (a, a)

Aricak (2005) skriver att disciplinen bör vara en del av lärarens skapande av en effektiv lärandemiljö i klassrummet, på grund av att klassrumsdisciplinen påverkar på ett allvarligt sätt undervisningen och dess kvalitet.

Ogden (1993) tar också upp disciplinens betydelse i klassen för att således skapa arbetsro och ett produktivt arbetsklimat. Detta klimat är i sin tur beroende av sammansättningen i klassrummet samt lärarens och elevernas förhållningssätt gentemot varandra. Utgångspunkten är således att om disciplinen upprätthålls i klassrummet så skapar den en produktiv lärandemiljö, i vilken eleverna ägnar det mesta av tiden åt skoluppgiften (*time-on-task*).

Ogden (1993, s.73) skriver dock att bara för att eleverna ägnar mycket tid åt uppgiften så finns det inget direkt samband mellan detta *time-on-task*-beteende och elevernas läranderesultat. Även om eleverna ägnar det mesta av tiden på uppgiften, så kan de ha svårt att förstå den. De kanske inte vet hur de ska gå tillväga med den, som i sin tur påverkar deras inläring negativt. För att elevernas inläring ska bli positiv förutsätter det att denna *time-on-task* utnyttjas kvalitativt av både läraren och eleverna.

Sammanfattningsvis är klassrumsdisciplinens effekter att främst få eleverna att ägna sin tid i klassrummet åt uppgiften, och minska tiden som de lägger på annat. Syftet är att detta ska påverka elevernas inläring positivt, då de i så fall ägnar den mesta av tiden åt uppgiften.

2.2 Lärarstilar

Att vara lärare innebär att vara ledare. En ledare organiserar och genomför uppgifter tillsammans med människor, i grupp eller enskilt, mot uppställda mål (Maltén, 1998) I skolverksamheten har ledaren/läraren därmed ansvaret för arbetet med elevernas kunskapsutveckling, så att de svarar mot läroplanens uppställda mål.

För att arbeta med eleverna och få dem att uppnå de uppställda målen innehar läraren en viss ledarstil, som kan se annorlunda ut beroende på lärarens människosyn (a, a). Kortfattat kan de olika människosynerna beskrivas å ena sida som att människan är passiv, lat och har därmed ingen vilja att lära sig något. Å andra sidan har människan olika behov och olika intressen som man som ledare får anpassa sig efter och stimulera (Maltén, 2000). Detta innebär övergripande att läraren antingen är auktoritär eller demokratisk, där läraren kontrollerar och styr undervisningen helt och hållet respektive där läraren låter eleverna själva vara delaktiga i planering och genomförande av undervisningen.

Stensmo (2008) tar upp två *lärarstilar*; den *uppgiftsorienterade* och den *elevorienterade*. Den *uppgiftsorienterade* lärarstilen grundar sig i att läraren leder undervisningen och planerar den med elevgruppen som helhet i fokus. Den läraren styr undervisningen som eleverna sedan får anpassa sig efter. När det gäller disciplinen i klassen så är det läraren som ansvarar för att denna upprätthålls, samt den som beslutar om dess regler och normer.

Den *elevorienterade* lärarstilen baseras på att eleven själv är delaktig i planeringen av undervisningen. Läraren planerar i detta fall undervisningen med den enskilde individen i fokus, vilket innebär att planeringen av undervisningen kan ske individuellt. Regler och normer i klassrummet sätts upp tillsammans med eleverna, vilka därefter ges ansvaret att själva upprätthålla dessa.

Nedan beskrivs tre olika kategorier av *ledarstilar* som kan förknippas med ovanstående lärarstilar: *auktoritär*, *låt-gå* och *demokratisk*.

Den *auktoritäre* ledarstilen kännetecknas som diktatorisk (Maltén, 1998). Den ledaren styr gruppen och dess arbete enväldigt. Läraren håller relationer med gruppens individer på avstånd. Charles (1984) menar att den ledaren utövar sin makt genom tvång. ”Han motiverar

eleverna genom yttre påverkan istället för att stimulera deras inre motivation” (a, a, s.127). Detta innebär att om inte gruppmedlemmarna anpassar sig efter ledarens vilja, så sker någon form av bestraffning.

Charles (1984) skriver att denna auktoritära atmosfär tenderar till att problembeteenden bland eleverna inte blir lösta. ”De söker en demokratisk atmosfär i vilken de behandlas som mänskliga varelser och reagerar på den enväldige läraren med fientlighet” (a, a, s.127)

Låt gå-ledarstil utgår ifrån att läraren inte intervenerar alls i gruppen och dess arbete. Ledaren låter i detta fall gruppen fatta alla besluten själva och låter därmed gruppen sköta arbetet utifrån gruppens egen vilja (Thornberg, 2006). Charles (1984) skriver att denna ledarstil ger upphov till problembeteenden i gruppen i och med att medlemmarna då inte lär sig att samhället styrs av lagar och regler. Han skriver att om eleverna får agera fritt utan en ledares påverkan så blir de förvirrade. ”Disciplin och kontroll måste existera i klassrummet om någon inläring ska kunna ske” (a, a, s.128).

Demokratisk ledarstil ser ledaren som en handledare för eleverna (Maltén, 2008). En sådan roll innebär att ledaren låter eleverna själva få ta del av ansvaret, gör dem mer delaktiga i beslutsprocesser och ger dem valmöjligheter (Thornberg, 2006). Denna form av ledarstil innebär att eleverna får större delaktighet i utformningen av undervisningen. Läraren är den som upprätthåller ordningen men lär samtidigt eleverna att tillsammans med denna delaktighet och valfrihet så medföljer det ansvar. Läraren i detta fall menar att det är eleverna själva som är ansvariga för konsekvenserna av deras beteenden (Charles, 1984). Läraren visar enbart vilka konsekvenser de olika beteendena kan få för eleverna, men överlåter själva beslutet av beteende till eleverna.

2.3 Lärandeteorier

Synen på inläring har studerats och dokumenterats i olika lärandeteorier, som sedan använts som fundament för hur de olika läroplanerna har utformats. Därmed har dessa teorier varit kärnan i lärarens uppdrag i skolan. De tre mest betydande lärandeteorierna är de konstruktivistiska, sociokulturella och behavioristiska.

2.3.1 Den konstruktivistiska lärandeteorin

Konstruktivismen betonar att varje individ inte sitter och passivt tar emot information, utan att individen själv genom sin egen aktivitet konstruerar sin förståelse av omvärlden. Hjärnan beskrivs som en processor där människan med hjälp av den hämtar in samt behandlar information, lagrar den samt söker efter informationen i minnet (Säljö, 2000).

Det som kännetecknar konstruktivismen är att kunskap inte är något som existerar synligt, utan är skapad av människor när vi strävar efter att begripa och tolka världen omkring oss. Kunskap är alltså något människoskapat genom de förståelseformer som vi har till vårt förfogande.

Det kognitiva inom konstruktivismen utmärker sig genom att man definierar lärandet som något individuellt som sker i samspel mellan människan och den fysiska omvärlden. Människan konstruerar själv sina kunskaper utifrån stimulansen och möjligheter till aktivt utforskande.

Aktivt utforskande samt aktivitet i sig är av största vikt vid inläring. Undervisningen i klassrummet bör således vara av laborativ natur full av föremål och material som eleverna uppmuntras att utforska (Imsen, 2005).

2.3.2 Den sociokulturella lärandeteorin

Den sociokulturella teorin fokuserar mer på hur individen lär sig i samspel med andra i sin omgivning både i skolan samt utanför skolan. Stor fokus läggs på den sociala gemenskapen, kulturen och språket som grund för elevers utveckling och lärande.

All intellektuell utveckling samt allt tänkande sker i en social aktivitet, det individuella samt självständiga tänkandet är starkt kopplat till det sociala samspelet mellan individer.

Artefakter eller redskap förklarar hur vi tillägnar oss kultur och gemensamma kunskaper, det viktigaste redskapet är språket och i synnerhet det talade språket (Imsen, 2005).

Antar man att samspelet är det centrala för lärande så utgår man ifrån att individen måste utföra en handling i samspel med andra innan denne kan utföra det på egen hand. Individen utför först en handling med någon som kan det bättre så som en lärare eller en klasskamrat för att därefter skaffa sig kunskap för att klara uppgiften i framtiden på egen hand.

Lärarens roll blir således att genom uppmuntran till socialt samspel främst språklig sådan få eleverna att lösa uppgifter tillsammans med andra eller med läraren, därmed kan man se läraren som en coach i inlärningsprocessen (Imsen, 2005).

2.3.3 Den behavioristiska lärandeteorin

Säljö (2000) beskriver behaviorismen som en teori där det yttre beteendet uppfattas som reellt, konkret samt verkligt. Inläringen sker således då man söker förändra det yttre observerbara beteendet. Företeelse som har att göra med tänkande, reflektion och mentala förlopp antas antingen inte existera eller vara omöjliga att dokumentera vetenskapligt enligt behaviorismen.

Behaviorismen lyfter fram oro i klassen som ett problem för den pedagogen samt eleverna som vill arbeta i en lugn och orosfri miljö. De som ger upphov till oron i klassrummet kämpar också ofta med olika problem som de behöver hjälp med att lösa.

Någon enkel lösning på sådana problem erbjuder inte de behavioristiska lärandeteorierna men ägnar sig åt sätt att lösa dem. Eleverna i skolan bär alla på känslor som de fått med från olika situationer i exempelvis hemmet och skolan. Dessa känslor kan ha en negativ inverkan på lärandet, beroende på om de är kopplade till negativa erfarenheter från skolan (Imsen, 2005).

Säljö (2000) skriver att behavioristerna menar att individen tenderar att upprepa beteenden där man upplevt någon form av positiv respons som kan vara belöning eller förstärkning. De övriga beteenden som inte förstärks tenderar att bli mindre vanliga och så småningom kan helt försvinna.

Har pedagogen en negativ attityd gentemot eleven så kan eleven förknippa lärarens lektioner med den negativa attityden från läraren och i värsta fall hela skolan. Beteendet samt dess modifikation spelar en central roll i behaviorismen som lärandeteori samt för lärarna enligt det behavioristiska sättet att se på lärarrollen (Imsen, 2005).

2.4 Kontroll

Som tidigare skrivits innebär lärarrollen en ledarroll. Detta innebär att läraren ansvarar för elevernas kunskapsutveckling. Läraren har dessutom också ansvaret för att regler och normer upprätthålls och följs av eleverna (Charles, 1984). Lärarens ansvar ligger således i att med hjälp av kontroll se till så att elevernas agerande i klassrummet samt disponering av tid skall stämma överens med de förutbestämda mål som finns för undervisningen. Kontroll manifesteras genom de regler och normer som finns i klassrummet, både de uttalade liksom de underförstådda, samt vilka åtgärder som vidtas när dessa bryts (Stensmo, 2000).

Ordet kontroll av latinets *contre-role* brukar översättas som övervakning, granskning, motgranskning eller makt. Att själv bli kontrollerad innebär att friheten att göra vad man vill inskränks på något sätt och begränsas. Någon som har kontroll innebär däremot att man har kontroll över någon eller något. (Stensmo, 2008).

Kontrollen är av vikt för läraren då denne ska kunna skapa ett disciplinerat klassrumsklimat, där eleverna följer regler samt där man på ett effektivt sätt ökar meningsfullt utnyttjande av tiden åt skoluppgifter (Turney, 1992 i Stensmo, 2008)

Tidigare har man förknippat kontroll i klassrummet med straff och begränsningar av elevernas frihet som något invävt i lärardominans, lydnad samt inflexibilitet i klassrummet. I dagens skolvärld talar man dock om kontroll som ett verktyg som läraren använder sig av för att stimulera önskvärda och produktiva beteenden vid undervisningen av eleverna. (a, a).

Följer eleverna reglerna och normerna så bidrar det till att de belönas av läraren. Skulle eleverna däremot misslyckas med att följa dem, så resulterar det i att de bestraffas av denne. Läraren använder därmed belöning och bestraffning för att se till så att disciplinen upprätthålls i klassrummet (Stensmo, 2000). Denna teknik med belöningar och bestraffningar kallas för beteendemodifikation.

2.4.1 Beteendemodifikation

Beteendemodifikation är en teknik som tillhör den behavioristiska lärandeteorin, och precis som det låter handlar det om att använda sig av olika former av belöning för att därmed lyckas modifiera elevernas beteenden till det önskvärda. Tekniken kan användas både när det gäller

att förstärka ett önskat beteende samt när det gäller att dämpa ett beteende som anses vara oönskat. (Skinner, 2006 i Imsen, 2006). Beteendemodifikation används i regel där människor interagerar med varandra i ett socialt samspel.

I klassrummet sätts begreppet beteendemodifikation in när man ska fokusera på hur eleverna disponerar sin aktiva arbetstid då de arbetar med en uppgift. Tiden som en elev utnyttjar till att arbeta med uppgiften kallas för *time-on-task*. Den tiden då eleven sysselsätter sig med något annat än uppgiften benämns som *time-off-task* (Stensmo, 2000). Förutsättningen för att beteendemodifikation skall kunna tillämpas och ha en effekt i klassrummet krävs det att man genomför en beteendeanalys. Det innebär en konkret beskrivning av det eller de beteenden som uppfattas som problem av pedagogen samt vad som händer omedelbart före och efter det att problembeteendet yttrar sig (a.a). Därefter kan man gå vidare med att åtgärda beteendet genom olika former av belöning eller bestraffning.

Ett enkelt sätt att definiera belöning vid beteendemodifikation är att det innebär något materiellt eller ickemateriellt som uppfattas positivt av individen vars beteende man söker ändra som positivt.

Bestraffning innebär således det motsatta och är något ickeönskvärt av samma individ. En stark känsla av strävan mot något materiellt eller icke-materiellt innebär att det har en stark potential att användas som belöning. Motsatt effekt får något som väcker känslor av aversion, vilket har en stark potential till att användas i bestraffningssyften (Fontana, 1994).

Icke-materiella belöningar definieras som lärarens uppmärksamhet, lärarens uppmuntran, gruppens uppmärksamhet och uppmärksamhet samt belöning av olika institutioner utanför själva klassrummet, så som rektorer och alla andra som arbetar i skolan. Denna uppmärksamhet och belöning skall vara av positiv natur.

Materiella belöningar definieras i sin tur som goda betyg, gott terminsömdöme, stjärnor i kanten vid gott utfört arbete, speciellt ansvar och andra materiella ting (a, a).

Från ett beteendeperspektiv är belöningar primärt definierade som materiella betingelser som förses av den externa miljön. Som en konsekvens av detta beteende perspektiv får man inte mycket insikt i hur individen själv uppfattar de inre belöningarna som kommer från individens

egen känsla av självuppskattning. Det handlar inte om att de inre belöningarna anses som oviktiga, det handlar mer om att dessa inte direkt kan påverkas av läraren på samma sätt som de externa (a, a).

Går man vidare med att definiera bestraffningar så kan man enkelt uttrycka det som att läraren håller tillbaka alla de belöningar som vi gått igenom ovan. Avsaknaden av lärarens uppmärksamhet, uppmuntran och belöning samt misslyckanden med att åstadkomma goda betyg och andra privilegier är effektiva verktyg vid bestraffning och utsläckning.

Viktigt att notera är att dessa bestraffningar måste uppfattas av eleverna som konsistenta och rättvisa när de används för att motverka ett negativt beteende. Eleverna får inte heller se dessa bestraffningar som en form av hämnd utan hur man korrigerar negativa beteenden i framtiden (a, a).

Kontroll ses som ett centralt begrepp i beteendemodifikation. Läraren tar hjälp av förstärkning och bestraffning samt genom det försöker läraren att påverka elevernas beteende så att de ägnar sin tid i klassrummet till arbete med uppgiften, och mindre tid åt olämpliga beteenden (Stensmo, 2000).

3. Metod

I denna del kommer val av metod att presenteras samt orsaken till varför just den metoden är relevant för undersökningen.

3.1 Val av metod

Som underlag för undersökningen valde vi att använda oss av en enkätundersökning (Bryman, 2006). Denna enkätundersökning innefattar så kallade öppna frågor, där respondenten inte begränsas till förutbestämda svarsalternativ. Dencombe (2000) skriver att öppna frågor syftar till att ge längre svar som respondenten själv har kontroll över, således tenderar frågan till att vara kort medan svaret förväntas vara långt. Dencombe (2000) menar att öppna frågor ger respondenten möjligheten att lyfta fram sina egna uppfattningar om forskningsproblemet, vilket ger forskarna ett större svarsspektra att analysera och samla data ifrån.

En enkätundersökning skulle i så fall ge en bredare bild av forskningsproblemet. Dencombe (2000) skriver att en enkätundersökning i regel kan ge en bredare bild då undersökningen ger möjlighet att omfatta fler respondenter som är geografiskt åtskilda. Han skriver vidare att frågorna dock måste innehålla viktiga frågor för forskningsproblemet, och som inte är för komplicerade för respondenterna att besvara.

Trost (2007) skriver att skillnaden mellan en kvalitativ och en kvantitativ enkätundersökning är att den första fokuserar på resonemang och åsikter medan den sista grundläggande fokuserar på antal och siffror. I detta fall är därför kvalitativ enkätundersökning av relevans för forskningsproblemet, då resultatet syftar till att ge en bred bild av pedagogernas uppfattningar om hårdare disciplin

3.2 Etiska aspekter

Respondenternas integritet och personligheter var skyddade ifrån kränkning och personavslöjanden. Inga personer lämnades ut och ingen av uppfattningarna som uttrycktes i enkäterna användes till annat än som forskningens resultat (Dencombe, 2000). Respondenterna fick frivilligt delta i enkätundersökningen, genom att de helt enkelt kunde avstå från att besvara den utskickade enkäten. Resultatet av enkätundersökningen har enbart behandlats av oss och där endast uppfattningarna som framkommit har varit av betydelse för

undersökningen. Därför har endast uppfattningarna analyserats i förhållande till respondenternas presenterade yrkesbakgrund.

3.3 Testenkät

En testenkät skickades ut till fyra lärare som fick delge sina uppfattningar om enkäten. Dessa lärare hade för oss en personlig anknytning, och gavs därmed det förtroende för att få agera testrespondenter. Dessa så kallade testrespondenter besvarade dock inte själva enkäten utan gav istället sitt omdöme om enkätens utformning och begriplighet genom att reflektera över frågorna. Tiden det tog för dem att ge sina uppfattningar om enkäten var tre dagar. Deras uppfattningar låg sedan till grund för den slutgiltiga enkätens utformning.

Det som ändrades i enkäten var att frågor om respondenternas yrkesuppgifter lades till samt en avslutande valfri fråga. Denna innebar att respondenterna kunde uttrycka sig ytterligare om ämnet ifråga ifall inte uppfattningarna inbegreps av de föregående frågorna. I övrigt ansåg testrespondenterna att frågorna var adekvata och begripliga.

3.3 Urval

Enkätundersökningen skickades som en internetlänk via e-post till 18 stycken olika utvalda grundskolor, innehållande årskurs 1-6. Enligt beräkningar skickades enkätundersökningslänken ut till 130-140 lärare och rektorer, vilket då motsvarar 130-140 utskickade enkäter. Urvalet bestod dels av skolor som vi hade haft personlig kontakt med, men även skolor som vi tidigare inte hade varit i kontakt med. De kontaktpersoner som fanns på skolorna besvarade och vidarebefordrade länken till sina kollegor. Skolorna var belägna både i städer och på landsbygden. Denna åtskillnad kommer dock inte att presenteras i resultatdelen, på grund av att avsikten med undersökningen var att ta reda på lärare och rektors uppfattningar om hårdare disciplin, inte ifall deras uppfattningar skulle skilja sig åt beroende på deras geografiska läge

3.4 Genomförande

Enkäten skickades som länk till de olika skolorna enligt ovanstående urval, vilket innebar omkring 120 lärare och 16 rektorer. Först och främst kontaktades skolans rektorer där en överenskommelse mellan oss och rektorerna slöts. Dessa rektorer skickade sedan ut enkätundersökningslänken till de lärare som de ansvarade för. I vissa fall kunde inte kontakt

tas med rektorerna varav länken då skickades till deras e-mail med utförliga instruktioner för vidarebefordring. Insamlandet av svaren tog förhållandevis lång tid. Enkäten låg ute under tre veckors tid där sammanlagt 28 lärare och 8 rektorer besvarade den.

3.5 Analys av enkäten

Enkäten var uppdelad i åtta olika frågor, varav två av dem var kärnfrågor (se bilaga 1). Strukturen var följande:

1. Kön
2. Yrke
3. År inom yrket
4. Årskurser de har mest erfarenhet av (Lärare)
5. Årskurser de har mest erfarenhet av (Rektor)
6. Deras åsikter ifall hårdare disciplin behövs i klassrummet
7. Vilka effekter de tror att hårdare disciplin skulle få på elevers lärande
8. Övriga tankar som är relevanta för undersökningen

De inledande frågor fanns med för att ge en tydlig bild av de besvarandes kön och yrkeserfarenhet i resultatdelen. Frågorna sex och sju var kärnfrågor som syftade till att i en djupare mening ta del av lärarnas och rektorernas erfarenheter och tankar om hårdare disciplin och dess effekt på elevernas lärande. Syftet med de inledande frågorna var att i resultatdelen kunna urskilja ifall deras uppfattningar skilde sig åt i förhållande till kön, yrke samt yrkeserfarenhet.

Svaren som samlades in under denna enkätundersökning möjliggjorde dock inte någon kvalitativ åtskiljning av respondenternas uppfattningar enligt ovanstående variabler. För det första kunde inte några större skillnader tydas beroende på respondenternas kön, yrke samt yrkeserfarenhet. För det andra ansåg vi att forskningsmaterialet var alltför tunt för att kunna analyseras och redovisas för att presentera olika skillnader kategorierna emellan. Valet blev därför att redovisa enkätundersökningens resultat av kärnfrågorna sex och sju utan att analysera och redovisa ifall respondenternas uppfattningar skiljde sig åt beroende på kön, yrke samt yrkeserfarenhet. Sammanfattningsvis kommer resultatdelen därför enbart redovisa

respondenternas olika uppfattningar om forskningsproblemet, oberoende av kön, yrke samt yrkeserfarenhet.

3.6 Diskussion av metod

Fördelar med en enkätundersökning är att den är ekonomisk fördelaktig på det vis att den i regel inte är så tidskrävande för respondenterna (Denscombe, 2000). Den är även ekonomisk i den grad att den är enkel att producera och distribuera. I denna undersökning tog det förhållandevis litet tid att producera själva internetenkäten, om man bortser med testenkäten. Efter att den färdigställdes skickades den sedan ut via e-mail, vilket innebar att distribueringen av enkäten endast kostade oss tid. I annat fall hade papper för enkäterna samt utskriften av dem kunnat resultera i högre kostnader, men fortfarande hade de troligen varit måttliga. Det negativa ur ekonomisk synvinkel är dock att det även kan vara dyrt tidsmässigt då besvarandet av enkäterna kan dra ut på tiden, och man får således inte in de förväntade svaren i tid (2000), vilket var ett av problemen med denna undersökning.

Det är just dessa nackdelar med enkätundersökningar som Denscombe (2000) nämner att problem kan uppstå i distribueringen av enkäten. Alla respondenter kanske inte mottar enkäten i tid, vilket kan leda till att forskarna inte får in svaren inom ramen för utsatt tid. Även respondenternas svar kan vara negativ ifall respondenterna gett ofullständig information om forskningsproblemet, vilket leder till att svaren då inte blir adekvata för undersökningen. I utformningen av denna enkät har testenkäter producerats och testats för att se hur dels svaren blir men dels också för att få insikter om hur enkätens frågor kan tolkas respektive misstolkas.

Problemet med denna enkätundersökning är det enorma bortfall av besvarade enkäter. Av närmare 140 utskickade enkäter har endast 36 besvarats. Orsaken till detta enorma bortfall anser vi beror på följande faktorer:

- 1.) Enkätundersökningen skickades ut till rektorer, som i sin tur ombads att skicka den vidare
- 2.) Enkätundersökningen var internetbaserad och lades ut som en länk
- 3.) Enkätundersökningen lades ut i angränsning till jul

Främst anser vi att problemet kan vara att enkätundersökningen skickades ut till rektorer, som dels själva skulle besvara den, men dels också hade rollen som mellanhand. De skulle skicka enkätundersökningslänken vidare till sina lärarkollegor som i sin tur skulle få möjlighet att besvara den. Därmed är det troligt att rektorerna inte skickade länken vidare vilket medförde i sådana fall att många lärare uteblev som möjliga respondenter. Ser man till resultatet så har endast 8 rektorer av 16 besvarat enkäten. Utgår man ifrån att det enbart var dessa rektorer som besvarade enkäten och skickade den vidare, så betyder det troligen att hälften av rektorerna ignorerade enkätundersökningen. Detta medförde i så fall att uppskattningsvis hälften av alla möjliga respondenter inte mottog eller kunde ta del av enkätundersökningen.

Den andra faktorn ansåg vi istället från början skulle skapa goda betingelser för enkätundersökningens svarsfrekvens. Detta för att respondenterna skulle slippa att besvara en enkätundersökning i pappersform, och istället med lätthet kunna besvara den via nätet. Problemet som vi nu insett är att om en internetbaserad enkätundersökning är relativt enkel att besvara, så kan den troligtvis även med lika stor enkelhet ignoreras och undvikas.

Den tredje faktorn kan vara en effekt som den ovanstående faktorn grundar sig på. Enkätundersökningen lades ut strax innan jul vilket troligen bidrog till varför så få lärare och rektorer besvarade den. Det förhöll sig kanske som så att många av de utvalda respondenterna inte hade energi nog att besvara en enkät som låg så nära inpå jullovet. Det kan även vara som så att det var en hektisk period för dem, så att de helt enkelt inte hade tid till att besvara den.

Hur detta påverkar resultatet av undersökningen och arbetet i sin helhet kan vara att själva forskningsmaterialet inte består av den tyngd som den kanske annars hade erhållit med fler enkätsvar. Forskningsmaterialet kanske då heller inte lyckas helt med att fylla syftet med undersökningen och ge den breda bild av problemområdet som var förväntat av undersökningen. Dock anser vi, med kärnfrågornas karaktär som grund, att 36 svar ändå kan ge en god gemensam bild av respondenternas uppfattningar om hårdare disciplin och dess påverkan på elevers lärande. De öppna frågorna anses av oss inbjöd respondenterna till att ge både längre och mer beskrivande svar, vilket gav arbetet mer betydande forskningsmaterial än om enkätundersökningen enbart innefattats av slutna frågor.

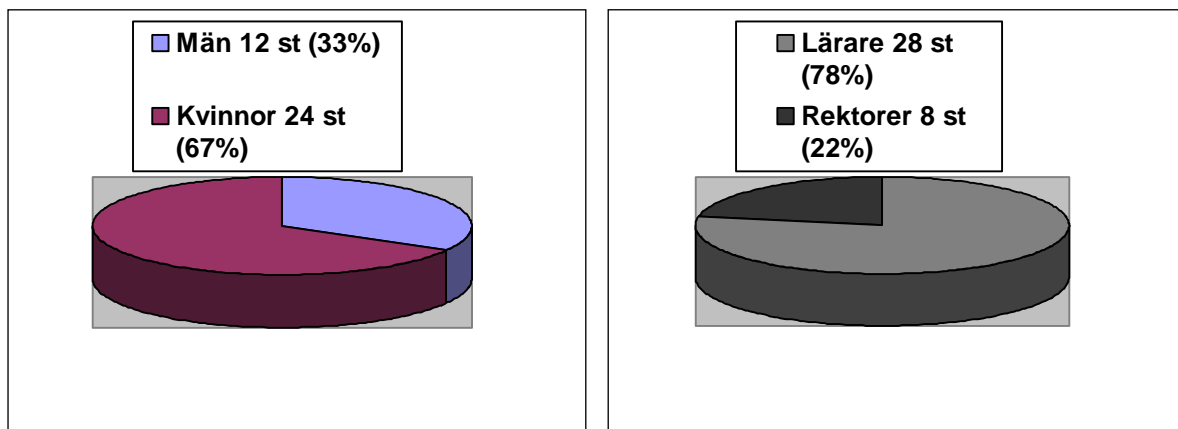
4. Resultatdel

I detta kapitel kommer resultatet av enkätundersökningen att redovisas. Syftet med arbetet är att ta reda på vad lärare och rektorer anser om hårdare disciplin och dess påverkan på elevers lärande. Syftet är därmed fokuserat på deras gemensamma uppfattningar om ämnet, inte på vilket sätt deras åsikter skiljer sig åt gentemot varandra.

Detta innebär som tidigare nämnts i metoddelen att resultatet inte kommer att redovisa skillnader i respondenternas uppfattningar beroende på deras kön, yrke och yrkeserfarenhet. Det insamlade forskningsmaterialet blev tunnare än förväntat och möjliggör således ingen särskiljning av respondenternas uppfattningar enligt ovanstående variabler samt att vi faktiskt heller inte kunde finna några tydliga skillnader mellan respondenternas svar baserat på olikheter i kön, yrke och yrkeserfarenhet. Även rektorers och lärares åsikter kommer att redovisas tillsammans utan någon skillnad yrkesvis. Detta för att vi anser att rektorerna som besvarat enkäten, innan nuvarande rektorstjänst, har varit yrkesverksam som lärare. Detta innebär för resultatdelen att det möjliggör en sammanfogning av deras uppfattningar tillsammans med lärarnas, för att således skapa en mer samlad bild av de olika uppfattningar om forskningsproblemet.

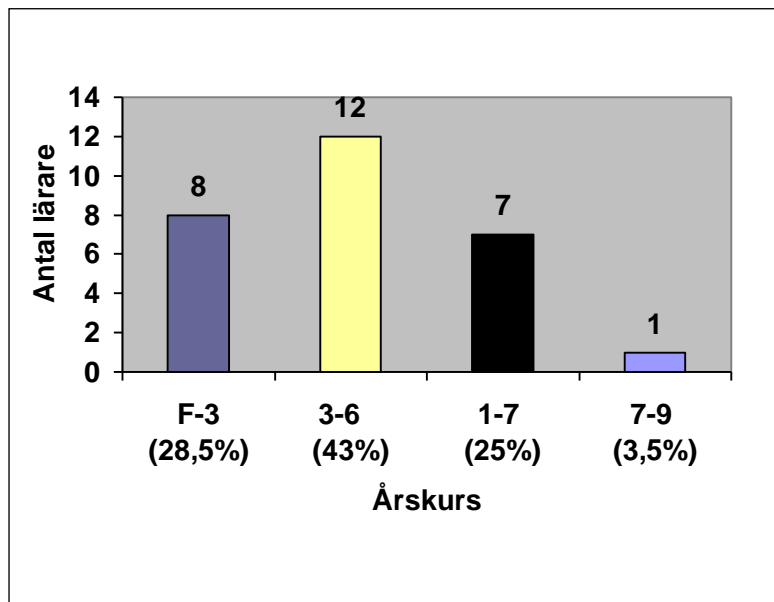
Enkätundersökningen omfattade 36 besvarade enkäter. Nedan följer en tabell över de besvarande lärarna och rektorerna:

Antal enkäter: 36 stycken

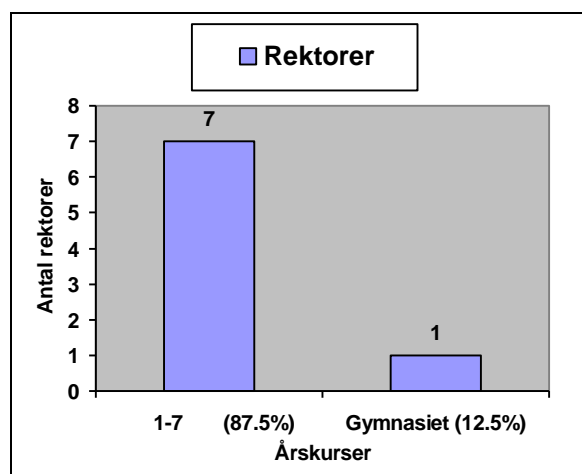
Genomsnittsåldern på yrkeserfarenheten bland samtliga besvarande lärare och rektorer var 17 år. Nedan följer ett diagram över först vilka årskurser som de besvarande lärarna mest hade erfarenhet inom och sist vilka årskurser som de besvarande rektorerna hade.

Lärare: 28 stycken

Skillnaden mellan vilka årskurser som lärarna mest hade erfarenhet inom hade 8 lärare (28,5%) mest erfarenhet inom årskurserna F-3. 12 lärare (43%) hade mest erfarenhet av årskurserna 3-6. 1 lärare (3,5%) hade mest erfarenhet inom årskurserna 7-9. De resterande lärarna hade mest erfarenhet av hela grundskolans tidigare år, det vill säga årskurs 1-7, (7 lärare, 25%,).

Rektorer: 8 stycken

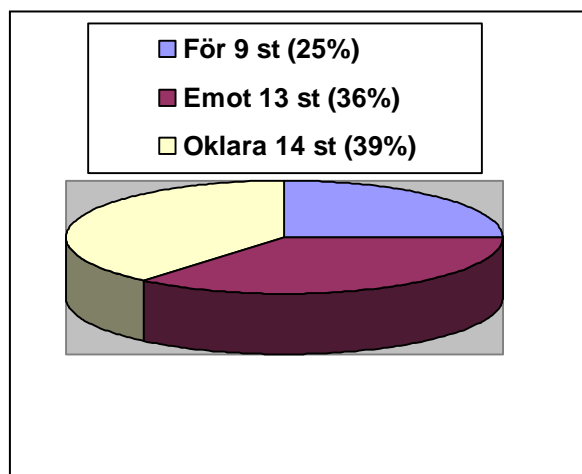

Av rektorerna hade 7 av dem (87,5%) mest erfarenhet av grundskolans tidigare år, medan 1 rektor (12,5%) mest hade erfarenhet av gymnasiet.

4.1 Resultatet om hårdare disciplin i klassrummet

Nedan följer det samlade resultatet för vad de besvarande lärarna och rektorerna ansåg om hårdare disciplin i klassrummet. Det är indelat i tre olika kategorier med vilka som var för och emot hårdare disciplin samt de som av olika anledningar gav oklara svar. I varje rubrik kommer orsaken till deras uppfattningar om hårdare disciplin att presenteras.

Antal besvarande på frågan: 36 stycken

4.1.1 Positiva till hårdare disciplin

Ser man till de som ställde sig positiva till hårdare disciplin så kan man utläsa en tydlig önskan efter lugn och ro i klassrummet som de ansåg skulle kunna skapas av hårdare disciplin. Samtidigt ansåg de att hårdare disciplin skulle kunna skapa ett bättre arbetsklimat, som hade resulterat i att eleverna skulle lära sig mer. En besvarande lärare uttryckte att:

Lugn och ro och struktur är ett måste för inläring! (Kvinna, 10 år inom yrket).

Tiden som annars läggs på att lösa konflikter eleverna emellan påverkar elevernas inläring på ett negativt sätt. Med hårdare disciplin ansåg de sig kunna få bukt med detta och därmed använda tiden till något produktivt samt att läraren genom hårdare disciplin kan göra sitt jobb på ett bättre sätt.

Bättre koncentration när det är lugnt och därmed bättre inlärmingsmiljö. Läraren kan lägga mer energi på lärandet än på att hålla ordning. (Kvinnlig lärare, 30 år inom yrket).

Bristen på hårdare disciplin ansåg de som är för det att det skulle leda till att eleverna störs av varandra samt tappar fokus på själva undervisningen. Eleverna skulle i så fall också börja, som följd av bristen på hårdare disciplin, utveckla en egen hierarki i klassrummet som innebär att den som anses som tuffast i klassrummet blir den som sätter gränserna istället för läraren.

Dessutom utvecklar barnen själva en tydlig hierarki, där den tuffaste sätter ramar.
(Kvinnlig lärare, 39 år inom yrket).

Klara och fasta regler med tydliga påföljder om dessa bryts är önskvärt av de som är för hårdare disciplin.

Föräldrarna ansågs också stå i centrum för vissa problem som uppstod i klassrummet på grund av bristen på gränssättning i hemmet. De ansåg också att föräldrarna ibland hade svårt för att acceptera att deras barn bar sig illa åt i skolan. Detta hänvisades till mobbningsfall där föräldrarna försvarade sitt barn samtidigt som de försökte lägga skulden på den som mobbades.

Alltför många föräldrar vet inte hur man ger barnen gränser och ramar. Föräldrar har svårt att ta till sig att just deras barn stör och bär sig illa åt. Det märks inte minst vid mobbningsfall där mobbarens föräldrar lägger skulden på den mobbade och stenhårt försvarar det egna barnet. (Kvinnlig lärare, 39 år inom yrket).

4.1.2 Negativa till hårdare disciplin

De som ansåg att det inte behövdes hårdare disciplin i klassrummet menade istället att ordning och reda kunde uppnås genom ett ömsesidigt förhållande mellan lärare och elev. Tillsammans skulle de skapa ordning och reda i klassrummet där eleverna själva hade ansvaret för att regler och normer efterföljs, medan det skulle vara läraren som såg till att de följdes.

Det gäller att som lärare vara tydlig och framförallt konsekvent. Tydligt ledarskap är något av det viktigaste i lärarrollen. (Kvinnlig lärare, 35 år inom yrket).

Ifall eleverna fick vara med och bestämma regler och normer så menade de besvarande lärarna och rektorerna att eleverna i så fall skulle varsebli orsakerna till varför icke önskvärda beteenden är fel och att de då skulle få en förståelse av det.

Viktigt är också att läraren är en tydlig och positiv auktoritet med förmåga att leda samt skapa ett gott arbetsklimat. (Kvinnlig lärare, 35 år inom yrket).

Om vi använder "utvisning" eller avskiljning av stökiga elever så blir det helt visst lugnare för elevgruppen i övrigt, men vi får problem med att motivera de utvisade. (Manlig rektor, 6 år inom yrket).

Rektorn menade att läraren behöver vara tydlig i sitt utövande av ledarskapet, och att ledarskapet inte ska bygga på disciplin utan på respekt.

Regler skall sättas upp i samråd med eleverna och föräldrarna. Det finns mål i LPO 94 som man kan använda i samtal med eleverna och också sätta som mål i IUP:er. Viktigast är dock regelbundna samtal och värderingsövningar. (Kvinnlig lärare, 23 år inom yrket).

Många menade att genom regelbundna samtal med eleverna, där eleverna är med och sätter upp sina egna mål, är viktigare i frågan om ordning och reda i klassrummet än hårdare disciplin. De menade att om läraren skulle ha en hårdare hållning till elevernas felaktiga beteenden så skulle det inte bidra till att problemen löses, utan bara att en:

Maktkamp uppstår mellan lärare-elev (Manlig lärare, 8 år inom yrket).

Jag anser inte att det behövs hårdare disciplin i klassrummet men jag anser att ordning och reda/lugn och ro behövs i klasserna. Det finns redan många bra sätt att arbeta får att få ordning och reda i klassen. (Kvinnlig lärare, 17 år inom yrket).

Denna lärare fokuserade på att skapa ordning och reda i klassen efter ett speciellt belöningsprogram som de hade på skolan. Detta program hade sedan eleverna valmöjligheten att följa ifall de ville ha sin belöning, som ges på gott uppförande ifrån både skolan och ifrån hemmet.

Andra menade att hårdare disciplin tillhör en äldre pedagogik, och att det inte skulle fungera i skolorna idag. Det som istället skulle behövas var högre kompetens hos lärarna i deras bemötande av eleverna.

Det finns för många lärare som fortfarande tror att man har en naturlig respekt hos eleverna utan att behöva förtjäna den. (Manlig rektor, 2 år inom yrket).

En kvinnlig lärare skrev att det inte var eleverna i de lägre åldrarna som skulle hållas ansvariga för sina felaktiga beteenden. Denne menade istället på att det var elevernas hemförhållanden som avspeglade sig i skolan. Hon menade att det idag borde finnas tydligare åtgärder för elevernas föräldrar som dessa i sin tur skulle bli tvungna att följa för att förbättra sitt barns beteende i skolan.

4.1.3 Tveksamma till hårdare disciplin

De lärare och rektorer som gav ett tveksamt svar ifall de var positiva eller negativa till hårdare disciplin gav som orsak att detta till exempel berodde på vilken uppsättning av klass som de hade, vilka olika situationer som de befann sig i och framförallt där svaret *ja*, eller *nej* inte kunde uttydas ur deras svar. Nedan följer deras åsikter.

Sammanfattningsvis kunde man uttyda att majoriteten av de besvarande menade att det definitivt behövdes ordning och reda i klassen eller så kallad arbetsro, men att detta uppnåddes på olika sätt. Vissa situationer ansågs kräva en tydlig ledare som sätter gränser och delar ut konsekvenser. I andra situationer fungerade det bättre med en gemensam diskussion med eleverna.

Det som ansågs vara viktigt var framförallt en tydlig struktur i klassrummet med ramar av regler och normer som eleverna var varse och uppförde sig efter. Samma sak ansågs gälla för lärare.

Jag tycker att "ömsesidig respekt " mellan lärare och elever är en viktig grund för ett gott klimatet i klassrummet (Kvinnlig lärare, 29 år inom yrket).

En annan menade att:

Jag ser det inte som en hårdare disciplin utan en högre status på vad skolans arbete går ut på. Alltså att hela samhället börjar anse att skolans arbete med våra barn har stor vikt för vårt lands utveckling i framtiden. Idag har vi svårt att ha redskap för hur vi gör med elever som förstör för många andra elever eller för en hel skola. Dessutom har vi skapat

föräldrar som lämnat över fostringen till andra tex skolan. (Kvinnlig lärare, 10 år inom yrket).

Andra menade att det var viktigt med klassrumsregler just för arbetsron:

Ostrukturerade lektioner beror oftast på dåligt förberedd lärare men i de flesta klasser finns det ju elever då du som lärare från början måste markera med tydlig "disciplin". Gör man det har man större möjlighet till att få ordning och reda i klassrummet. Släpper man efter är det svårare att i efterhand reparera och få respekt (Kvinnlig lärare, 33 år inom yrket)

De menade att klassrumsreglerna skulle finnas synliga så att eleverna lätt kunde hitta dem. Även samtal med både eleverna och föräldrarna ansågs vara viktigt för att problembeteenden skulle upphöra eller förebyggas. En lärare menade att något som visat sig vara effektivt för denne var uteslutning av en elev från en viss klassaktivitet. I detta fall rörde det sig om en utflykt som en elev nekades att medverka i då denne uppfört sig illa. Läraren menade dock att i detta fall var elevens hemförhållande viktig att ha information om.

Det ansågs att skolan är i behov av:

... bättre möjligheter att komma tillrätta med de elever som stör arbetsron i skolan och där det är uppenbart att det störande kommer från andra håll än skolan. (Manlig rektor, 17 år inom yrket).

Detta innefattade elever med trassliga hemförhållanden som inte hade samma förutsättningar att klara skolan som elever med bättre hemförhållanden hade.

En annan uppfattning var att eleverna ifrån början borde veta vad det innebär att gå i skolan och att det var läraren som var en vuxen människa som skulle dra riktlinjer och sätta gränser.

Denne skriver att:

Jag tror aldrig att vi får bättre resultat om vi tar till disciplinstraff. Bättre resultat får vi när alla elever trivs i skolan. Med ökad trivsel kommer också viljan att vilja lära. Eleverna ska vara med i beslutsfattandet om sin dag i skolan och innehållet, men det ska vara i rimliga proportioner. (Kvinnlig lärare, 33 år).

När det gällde konsekvenserna av felaktigt beteende så menade en besvarande att läraren borde vara tydlig i vad som gäller och att konsekvenserna skulle vara ”relevanta”. Denne besvarande menade att:

Skolan måste ha tydliga handlingsplaner för hur man ska hantera situationer då eleverna uppför sig felaktigt eller bryter mot de regler som finns på skolan. Eleverna behöver lära sig de normer, regler och lagar som gäller i ett samhälle och att det blir påföljder och konsekvenser om inte dessa följs. Hur denna konsekvens ska se ut är något man måste diskutera på skolan så att alla är överens och har en gemensam värdegrund. Konsekvenserna ska vara tydliga och direkt kopplade till det man gjort fel.
(Kvinnlig lärare, 10 år inom yrket)

4.2 Effekten på lärandet:

Lärarna och rektorerna ansåg att hårdare disciplin kan påverka olika elever på olika sätt. Vissa kan det vara förödande för medan andra kan det fungera jättebra. Det kan vara lugnande för stunden för vissa elever, medan för andra kan det vara bekräftelse på ytterligare ett misslyckande. Respekt samt tillit måste finnas med i bilden för att det skall fungera i klassrummet.

För vissa elever kan det vara förödande för andra jättebra. Som sagt det måste finnas respekt och tillit med i bilden (Manlig lärare, 35 år inom yrket).

Det kan leda till att ordning och reda samt lugn skapas i klassrummet, vilket i sin tur innebär att läraren kan lägga tiden på inläring som annars går åt till att skapa lugnet. Störande objekt så som mobiler skulle man kunna få bort från klassrummet som annars stör. Eleverna skulle också kunna koncentrera sig mer på inläringen samt mindre på störande klasskamrater.

Tydligt ledarskap från den vuxne samt hårdare disciplin skapar lugnare arbetsklimat där eleverna kan koncentrera sig mer på skolarbetet. Tillit till läraren är ett krav samt god relation elev och lärare emellan är ett viktigt inslag.

I klasser med hårdare disciplin och en tydlig vuxen ledare är klimatet oftast lugnare och barnen kan koncentrera sig på skolarbetet. (Kvinnlig lärare, 29 år inom yrket).

Eleverna skulle kunna lättare ta till sig kunskap i en miljö med hårdare disciplin, en lugn miljö för både eleverna samt pedagogen önskas för att arbetet skall kunna flyta på. Samhället omkring eleverna ger dem tillräckligt mycket stimuli redan, skolan skall verka för att skapa ett lugn för eleverna, dock inte rädsla.

Bättre status på skolan samt ordning ska kunna resultera i bättre resultat för eleverna, vissa anser dock att inte alla elever har samma förutsättningar för att lära sig skolan skall dock ha redskap för att hjälpa dessa. Man skall hjälpa eleverna utifrån deras förutsättningar så att de kan tillgodogöra sig kunskap.

Tydlighet i skolan över regler som eleverna skall följa eftersträvas för att kunna skapa ordning och reda i klassrummet vilket leder till bättre prestation. Markerar man ett negativt beteende genom en åtgärd som till exempel utvisning så anses det kunna skapa en lugnare miljö för de övriga eleverna i klassrummet

Alla skulle få mer tid till skolarbete. Ju mer man arbetar, ju mer lär man sig. Är det tyst och lugnt kan alla få komma till tals. Jag tror att alla skulle våga mer om det fanns tid. Istället för att ägna sig åt samtal med de störiga eleverna skulle man kunna ha samtal om det man jobbar om. (Kvinnlig rektor, 12 år inom yrket).

Mer fokus på ordning och reda ansågs av vissa också leda till att eleverna utvecklar en trevligare personlighet både under skoltiden samt också efter att den avslutats. Slappheten som anses som motsatsen leder enligt vissa till att mer mobbning, konflikter samt förstörelse av skolans egendom förekommer. Det kan också leda till att fler elever mår illa av att vistas i skolan samt också fler lärare som vantrivs på sin arbetsplats.

Lärarna och rektorerna menade att man måste ta hänsyn till faktorer så som klasstillhörighet, kön, ålder, värderingar samt skolan eftersom begreppet hårdare disciplin tolkas olika beroende på dessa olika faktorer hos pedagogerna.

De som ställde sig tvekan till att det skall påverka eleverna på ett positivt sätt menade att vi lever i ett modernt samhälle som kräver olika bemötande än det vi hade på femtio-talet. Eleverna är för dessa uppfostrade på ett annorlunda sätt än förr i tiden, som kräver nya lösningar i klassrummet. Uppfostran ansåg man har lagts i vissa fall helt och hållet på skolan

och inte de vuxna i hemmet. Rädsla är något som riskerar att utvecklas i klassrummet om man tar till hårdare disciplin i klassrummet menade de som ser negativa effekter med hårdare disciplin. Elevernas nyfikenhet skulle också hindras vilket skall vara ett viktigt inslag i klassrummet med yngre elever, samtidigt som rädsla över misslyckande skulle öka vilket kan leda att vissa elever inte ens försöker lägga tid på arbete i skolan.

En lärare påpekade att i dagens mångkulturella skola så kan det få förödande konsekvenser för de elever med invandrarbakgrund som i vissa fall har väldigt dåliga erfarenheter av hårdare disciplin från skolorna i sina hemländer.

Vissa lärare och rektorer menade också att man kan ha hårdare krav på att regler följs i en helt ny klass för att på så sätt sätta tydliga gränser, man ska dock lätta på dessa krav efterhand som man ser att eleverna tagit till sig.

... när man träffar på en ny klass så får man ha lite hårdare regler i början för att sedan lätta på dem när undervisningen flyter. Ett givande och tagande av både elever och lärare (Manlig lärare, 15 år inom yrket).

Ytlig inläring som innebär att eleverna lär sig enbart för lärarens skull är också tydligt sammankopplad med effekten av hårdare disciplin enligt vissa rektorer samt lärare. Eleverna börjar lära sig för pedagogernas skull och inte sin egen.

Jag är rädd att den skola som vi skapar leder till ökad ytinläring - dvs. att eleverna gör som läraren säger, men inte själv tar ansvar för lärandet och för att kamraterna hänger med. (Manlig rektor, 35 år inom yrket).

Det skulle också leda till att det allmänna klimatet hårdnar vilket strider mot läroplanens sociala mål.

Dialog med eleverna anses mer önskvärt av de tveksamma istället för hårdare disciplin, att bli hörd anses vara av vikt för dagens elever då krävs det att läraren visar dem respekt. Hänsyn är viktigt samt att man ger uppmärksamheten åt varje elev. Eleverna kommer visa respekt tillbaka om man är en trygg och stabil pedagog, besvarande uttryckte det som.

Man måste ha en bra dialog med barnen. Barn idag är vana vid att bli lyssnade på och då måste vi visa dem respekt. (Kvinnlig lärare, 23 år inom yrket)

Eleverna samt föräldrarna skall också vara med och utarbeta reglerna som gäller i klassrummet.

4.3 Övriga tankar beträffande undersökningen

En lärare påpekade att BRAK-metoden hjälpt till att skapa en bättre arbetsmiljö i klassrummet. BRAK-metoden går ut på att man följer vissa steg vid disciplinära åtgärder samt att man ständigt diskuterar problemen med både den berörda eleven samt hemmet, BRAK står för Beteende- och RelationsAkut. Vissa påpekar att man med hårdare disciplin, strävar bakåt.

Idag måste vi inse att vi inte vill tillbaka till 1950 utan att vi lever nu och att eleverna behöver andra saker än vad de behövde förr. (Manlig lärare, 4 år inom yrket).

Det önskas inte med hänvisning till att vi idag lever i ett modernare samhälle som kräver andra infallsvinklar och lösningar.

Otydlighet med gränserna ses som ett svek från den vuxne gentemot eleverna, konsekvenserna måste vara tydliga samt rimliga om eleverna skall kunna följa dessa. Man ska inte ha med de regler som inte efterföljs. Med stigande ålder bör elever bli mer medvetna om att de har ansvaret för sitt beteende, därför krävs tydligare gränser.

Ett annat problem som lyfts fram är att man inte har klara påföljder för vad som händer när elever bryter mot reglerna. Besvaranden menade också att lärarna idag har små möjligheter till hur de bör agera gentemot bråkiga elever.

Problemet är påföljd om/när eleverna inte följer regler. Som lärare har man små möjligheter om barnen bestämmer sig för att strunta i de vuxna (Kvinnlig lärare, 30 år inom yrket).

Risken att bli anklagad för misshandel så fort man tar i en bråkig elev fysiskt även om det gäller att stoppa denne från att misshandla en annan elev ses som ett problem.

I Sverige har alla elever skolplikt, även om vissa inte vill vara i skolan, respondenterna poängterade att vissa elever helt enkelt inte fungerar i grupp av olika anledningar. Viktigt är det att eleverna förstår att lugn och ro samt ordning och reda ökar deras arbetskapacitet i skolan. Engagerade lärare med välförberedda lektioner där eleverna har inflytande ser vissa som viktigare än hårdare disciplin. Tryggare arbetsmiljö skapas hellre med tydligare ledarskap från lärarens sida än med disciplin enligt vissa.

Risken med hårdare disciplin kan enligt vissa leda till att eleverna endast ytligt beter sig lugnt med en lärare, men övergår till ett kaotiskt beteende när en annan pedagog kommer i bilden, det vill säga att de inte förstått vikten av ordning och reda. Vikten av att pedagogen visar att denne är engagerad och bryr sig går före hårdare disciplin menar några besvarande. Det anses också att gränsen mellan hårdare disciplin samt mobbning mot eleven som anses jobbig från lärarens sida kan vara hårfin.

Det fungerar med vissa elever, men inte med alla. Var går det över till att läraren mobbar en jobbig elev (Kvinnlig lärare, 12 år inom yrket).

Att elever inte engagerats i skolarbetet ses som det stora problemet som ibland kan vara påföljden av ett slappare system i skolan. Man uppnår ingen varaktig framgång med moderna skamvrån eller krav på hårdare disciplin samt bestraffning.

Skolan skall verka för ett demokratiskt samhälle som måste komma till uttryck även i skolans värld. Eleverna skall kunna yttra sig samt föra fram sina tankar och funderingar under ordnade former i skolan. En trygg och ordnad miljö bjuder även de yngre eleverna att diskutera kring problem och livsfrågor samt hantera demokratin på sin nivå. Pedagogisk arbetsro är en förutsättning för att detta skall kunna fungera, detta kräver en viss mängd disciplin. Eleverna skall lära sig att klassrummet består av många olika individer, där inte alltid den egna yttringen får plats.

När de känner att de är en del av helheten och att deras del är viktig - då föder man också en vilja hos dem att ta mer ansvar (Kvinnlig lärare, 29 år inom yrket).

Eleverna bör också bli mer medvetna om sitt eget handlande samt att de blir bättre på att ta sitt ansvar. Känner eleverna att de är en del av helheten där deras del är viktig så föds en vilja av att ta mer ansvar.

Vissa föräldrar ses också som en bidragande faktor till att lugnet i skolan bryts av alltför störiga elever.

föräldrarna måste också vara tydliga med gränssättning, barnen som är vana vid att få göra som de vill hemma har med sig samma beteende i skolan (Manlig lärare, 10 år inom yrket).

Skolan måste också anpassas efter eleverna, enligt samma besvarande lärare, man bör kunna ha med saker som intresserar eleverna så som datorer samt mobiltelefoner och annat som eleverna använder sig av för att på så sätt anpassa undervisningen efter deras intresse.

En besvarande lärare ställde sig också positiv till införandet av betyg i ordning och reda samt uppförande i skolan.

5. Diskussion

I diskussionsdelen kommer endast de två kärnfrågornas resultat att diskuteras tillsammans med den presenterade forskningsbakgrunden. Detta för att det som tidigare sagts inte finns tillräckligt med enkätsvar för att kunna urskilja och jämföra respondenternas olika uppfattningar med deras kön, yrke och yrkeserfarenhet. Syftet med undersökningen är att ta reda på lärares och rektorers uppfattningar om hårdare disciplin och dess påverkan på elevers lärande, inte att se ifall uppfattningarna skiljer sig åt beroende på kön, yrke och yrkeserfarenhet.

Först diskuteras behovet av disciplinen i klassrummet. Slutligen diskuteras vad hårdare disciplin kan ha för effekt på elevernas lärande i relation till litteraturgenomgången.

5.1 Behov av hårdare disciplin

Det man kan utläsa av resultatet av enkätundersökningen, ifall det finns behov av hårdare disciplin i klassrummet, är att 9 respondenter (25%) har svarat att de är för en hårdare disciplin. 13 respondenter (36%) är emot en hårdare disciplin, medan majoriteten av de tillfrågade varken svarat för eller emot, 14 respondenter (39%).

Resultatet innebär att de tillfrågade lärarna och rektorerna generellt anser att det inte behövs hårdare disciplin i klassrummet. Resultatet pekar på, trots att det är färre av de tillfrågade som är för en hårdare disciplin, att lärarna och rektorerna ändå eftersträvar någon slags ordning i klassrummet. Definitionen av disciplin är "...den ordning som krävs för att effektiv undervisning skall kunna bedrivas" (NE). Av de besvarande som är för hårdare disciplin skriver de att det är just med hårdare disciplin som denna ordning kan upprätthållas och således skapa det arbetsklimat som skulle främja lärandet.

Vi ställer oss frågan ifall detta sätt att uppnå ordningen verkligen är det bästa för eleverna, då lärarna troligtvis med tvång upprättar en ordning som ska främja undervisningen och elevernas lärande. Eleverna skulle säkerligen anpassa sig efter denna ordning, men troligen inte känna någon direkt lust för att lära sig något då de tvingas till det. Stensmo (2008) skriver om denna ordning, att ifall den upprättas i klassrummet så påverkas den uppgiftsorienterade undervisningen positivt. Detta skulle i så fall innebära att elevernas produktivitet skulle öka med striktare regler och stark uppföljning ifall dessa regler skulle brytas av dem, men visar

inte på vilket sätt deras lärande påverkas. Det skulle i så fall innebära att eleverna endast ägnar mer tid åt skoluppgifterna och kanske således ökar produktiviteten, men ger ingen förklaring till ifall detta påverkar elevernas lärande positivt. Eleverna kanske inte känner någon direkt lust för skolarbetet ifall de blir tvingade till att utföra skoluppgifter, vilket i sin tur inte främjar deras lust för att lära sig.

Ogden (1993) skriver just att det inte finns något direkt samband mellan elevernas fokuserande på arbetsuppgiften och deras läranderesultat. Han menar att även ifall eleverna ägnar tid åt uppgiften så kan de, beroende på andra faktorer, ändå inte lära sig något – till exempel om de har svårt att förstå uppgiften. Detta innebär i så fall att striktare regler och uppföljning av dem ifall dessa bryts av eleverna skulle enligt tidigare forskning göra att eleverna ägnar mer tid åt uppgiften, men å andra sidan skulle inte det automatiskt betyda att detta främjar elevernas lärande.

De besvarande som var negativt inställda till disciplin i klassrummet skriver att ordning och reda istället kan uppnås genom ett ömsesidigt förhållande mellan lärare och elev. Stensmo (2008) skriver att den elevorienterade lärarstilen tillåter eleverna att vara med i beslutsfattanden och att man då överlåter en del av ansvaret till eleverna själva att upprätthålla dessa. Skulle detta arbetssätt i så fall vara det bästa för elevernas lärande? Detta skulle troligen innebära att eleverna får ta del av ansvaret för undervisningens utformning, men kanske även att detta skulle leda till ett för stort ansvar för eleverna att handskas med. Ska man då endast låta eleverna få ta del av ansvaret att upprätthålla ordningen i klassrummet, som i sin tur skulle leda till en ”effektiv undervisning”, eller ska man låta dem ta del av hela ansvaret i klassrummet för att kanske således skapa bättre förutsättningar för deras lärande?

Genom att låta eleverna vara med i beslutfattandet av de regler som ska finnas i klassrummet innebär det troligtvis att eleverna då får en inblick i varför regler existerar, och har möjligen då lättare att följa dem. De besvarande skriver att eleverna varseblir orsakerna till varför ett icke önskvärt beteende är felaktigt, och att de då får en förståelse för dem. Respondenterna skriver vidare att det är viktigt att en ledare är tydlig i sin ledarroll men genom att låta eleverna vara delaktiga i undervisningen pekar på ett förtroende för eleverna. Detta kan tolkas som att läraren bör visa sin auktoritet i klassrummet och således bestämma mest över undervisningen, men genom att tillåta eleverna vara delaktiga i undervisningen så skulle det främja undervisningen positivt. Betyder det som innan sagt att eleverna ska vara med och

bestämma hela undervisningens utformning och struktur, eller att de endast ska få vara med och besluta om lärarens förutbestämda alternativ?

Hur arbetssättet med eleverna ska vara bestäms av den verksamma läraren och leder då till de olika ledarrollerna som Maltén (1998) skildrar som *auktoritär*, *låt-gå* och *demokratisk*. De som ställer sig negativt till en hårdare disciplin i klassrummet i enkätundersökningen skriver att hårdare disciplin tillhör en gammal pedagogik, där läraren bestämmer helt över eleverna och undervisningen. Maltén (1998) beskriver den *auktoritäre* som en diktatorisk ledare där läraren beslutar om hur undervisningen ska ske, vilket eleverna sedan får i uppdrag att följa. Den *demokratiske* ledaren fungerar som en handledare åt eleverna där eleverna själva förväntas ta en del av ansvaret för undervisningen.

Den troliga frågan som pedagoger då ställs mot är vilken ledarroll som de ska anta för att således optimera elevernas lärande, om vi utgår ifrån att detta är målet. Ordning krävs för att en effektiv undervisning ska kunna ske. Detta borde i så fall innebära att ifall denna ordning upprättas i klassrummet, i vilken eleverna fullkomligt följer lärarens instruktioner, kan läraren med lätthet följa undervisningens agenda. Således blir undervisningen effektiv till den grad att all tid av lektionen fokuseras på undervisningen och skoluppgifterna. Det framgår åter igen inte hur elevernas lärande påverkas av denna undervisningsstruktur. Lär sig eleverna mest och på bästa tänkbara sätt genom att befinna sig i en sådan här ordning? Om motsatsen hade fått råda, då det inte hade funnits någon ordning alls i klassrummet, hur hade i så fall elevernas lärande påverkats?

Grossnickle och Sessko (1990) skriver att eleverna lär sig bäst i strukturerade miljöer där det finns en speciell vägkarta som eleverna är medvetna om. I denna finns det mål för undervisningen samt vilka beteenden som är accepterade i klassrummet. Frågan är då ifall eleverna själva får vara med och bestämma utformningen av denna vägkarta eller ifall det är läraren själv som konstruerar den? Det framgår dock inte men oavsett vem som utformat den så skapas den ordning som är förutsättningen för att undervisningen ska bli effektiv. Resultatet av undersökningen pekar även den på att en ordning i klassrummet är nödvändig för att en lärandesituation ska uppstå, och att denna ordning uppnås av klar struktur av läraren samt att eleverna själva är ansvariga för sitt beteende. Charles (1984) skriver just att eleverna strävar efter en demokratisk miljö i skolan, där eleverna själva får den respekt tillsammans med det ansvar som följer därav.

Uppnådd av hårdare disciplin eller ej, så eftersträvas ändå en viss ordning i klassrummet av majoriteten av respondenterna. Utan denna ordning skulle troligtvis elevernas lärande påverkas negativt då lektionstiden inte ägnas åt skoluppgifterna. Om nu ledaren ska visa tydlighet och struktur i undervisningen så krävs det kanske ändå någon form av hårdare disciplin, där läraren visar sin auktoritet genom att styra huvuddelen av undervisningen. Charles (1984) skriver just att det måste existera disciplin och kontroll i ett klassrum men även att eleverna själva får ansvaret för sitt handlande. Det innebär att eleven ansvarar för sitt eget beteende i klassrummet, medan att det är lärarens ansvar att visa för eleven vilka slags konsekvenser ett visst beteende kan få för eleven samt för omgivningen.

5.2 Disciplinens effekt på lärandet

I dagens skolvärld där elever med sina olika personligheter så väl som fysiska samt psykiska handikapp slussas samman stöter man ofta på problem i undervisningen. Detta skapar i sin tur ibland oroliga klassrum där oftast den som är mest högljudd är den som får mest uppmärksamhet. De lärare som ställde sig som positiva till hårdare disciplin kanske har negativa erfarenheter av den moderna och komplexa skolan.

De önskar kunna kontrollera elevernas negativa beteende för att kunna lägga mer energi på produktivt arbete. Turney (1992 i Stensmo, 2000) menar att just kontroll är av vikt då läraren skall skapa gott arbetsklimat. Time on task är vad de lärare som ställer sig positiva till hårdare disciplin vill utveckla. Stensmo (2000) menar att *time on task* är den tiden då eleverna sysselsätter sig med en uppgift, *time-off task* blir således tiden då eleverna sysselsätter sig med annat. Svårigheten blir kanske när man ska kontrollera ett beteende som en elev inte kan rå för då denne kanske lider av någon beteendestörning, dock skall även sådana elever följa regler som är utformade lika för alla.

Vi ställer oss frågan om regler verkligen kan vara utformade lika för alla? Dagens pedagoger kan räkna med att elever med olika former av diagnos hamnar i ens klassrum, vad händer om diagnosen hindrar eleven från att följa reglerna? Problemet som vi ser i dagens skola är att pedagogerna oftast saknar någon mall för hur dessa regler skall se ut. Att skriva ned regler är enkelt men svårigheten kommer när de ska utformas samt anpassas efter varje elev.

Det är den behavioristiska lärandeteorin som vi sammanfattat i litteraturdelen som önskar reglera elevernas beteende, inte minst genom beteendemodifikation. Beteendemodifikation handlar i grund och botten om att utrota ett negativt beteende hos eleverna genom att straffa det som anses som negativt. Fontana (1994) menar att beteendemodifikation genomförs i ett klassrum genom att hålla tillbaka det som eleverna ser som positivt när de missköter sig, samt tillgodose dem med det som de anser positivt när de sköter sina uppgifter.

De auktoritära lärarna är de som önskar reglera elevernas beteenden samt hålla dem under kontroll, dock som vi såg i litteraturdelen så kommer inte en auktoritär atmosfär att lösa problembeteenden i klassrummet. Charles (1984) menar att den auktoritära atmosfären i klassrummet oftast inte leder till att problem i klassrummet blir lösta.

Enkätundersökningen pekar på i delen där respondenterna kunde skriva ned övriga tankar rörande undersökningen att eleverna inte alltid förstår varför man har regler, vilket i sin tur skapar disciplinära problem. Precis som litteraturen tog upp det så måste eleverna förstå reglerna tydligt för att de ska kunna ha en effekt. Grossnickle och Sessko (1990) pekar på att eleverna inte ska behöva själva prova sig fram mot regler, däremot skall läraren tydligt påpeka för eleverna vad som gäller.

LPO 94 har helt förkastat den behavioristiska lärandeteorin för att ersätta den med den sociokulturella lärandeteorin. Läroplanen lämnar dock en lucka på det som berör disciplinen, närmare bestämt vad en lärare kan göra för att lösa disciplinära problem i dagens skola. Innan kunde man med bestraffningsmetoder reglera ett beteende om än ytligt. Numera ställs ofta lärare som maktlösa mot störande elever.

Det visar sig också att vissa lärare ser elevernas brist på engagemang i skoluppgifter som ett stort problem som i sin tur gör så att eleverna blir mer okoncentrerade. Detta kan man se som ett *off-task*-beteende. Dock visar litteraturen att bara för att eleverna jobbar med en uppgift så innebär inte det att de förstår vad de gör och varför. Ogden (1993) menar att det inte finns något klart samband mellan tiden då eleverna ägnar sig åt en uppgift med om de producerar något.

Tydligheten måste fokuseras på mer om man skall lyckas både få eleverna engagerade samt få dem att följa regler i klassrummet. Lärarnas engagemang vid utformandet av skoluppgifter

bör genomsyra i hur uppgifter förbereds samt genomförs om eleverna själva ska ha lusten för att lära sig.

Lugn och ro i klassrummet skapar ett gott arbetsklimat. Dock stöter man oftast på elever som av personliga problem inte klarar av att hålla sig lugna. Åtgärderna mot sådana elever visar sig ibland vara bristfälliga, man söker ibland som lärare att få bort en sådan elev som anses förstöra för andra. Dock passar inte detta in i bilden av att skolan skalla vara för alla samt erbjuda alla elever likvärdig utbildning. Dagens skola kräver kanske att man på ett tydligare sätt redogör för pedagogerna i läroplanen vad man kan göra för att få bukt med disciplinära problem, det räcker inte längre med att blunda för verkligheten som ibland kan vara mycket besvärlig i skolan. Vi menar på att pedagogerna även bör erbjudas konflikthantering som en bredare del av lärarutbildningen för att förbereda pedagogerna på allt som dagens skola kan ställa dem inför.

Mer fokus på straffåtgärder gentemot bråkiga elever kan i vissa fall innebära att elever endast enbart ändrar beteendet för att tillgodogöra en auktoritär lärare. Konsekvensen av detta blir att eleverna brister i att lära sig för sin egen skull. Charles menar att auktoritära läraren endast tillgodoser elevernas yttre inläring, dock misslyckas denne med den inre inläringen (Charles, 1984). Läroplanen säger tydligt att eleverna skall förberedas för ett livslångt lärande, detta kommer inte lyckas om eleverna känner sig tvungna att lära sig.

Vi lever sedan länge i ett demokratiskt samhälle som vilar på principer att alla skall ha rätt att föra sin talan, man förbereder inte eleverna på demokrati om man söker med hårdare disciplin att reglera deras beteende. En lärare som förhåller sig på ett diktatoriskt sätt gentemot eleverna bryter mot läroplanens krav på demokratisering i skolan.

Disciplinen bör skapas tillsammans med eleverna för att de ska kunna påverka de regler som ställs upp. Maltén (2008) beskriver detta när han skriver om den *demokratiske ledaren*, den ledaren bjuder in eleverna vid utformningen av såväl lektioner som regler. Detta förstärker en känsla av samhörighet bland eleverna när de själva bjuds in att påverka, samt att det demokratiserar klassrumsklimatet.

Har man större fokus på hur man ska straffa ett negativt beteende så kan det i slutändan resultera i att de elever med redan bräcklig självkänsla ser detta som bekräftelse på

oduglighet. Tillit till läraren är viktigt om man skall kunna lyckas med att skapa ordning i klassrummet, detta gör man som lärare genom att komma närmare eleverna på ett personligt sätt. Om man ständigt är ute efter att markera ett negativt beteende genom bestraffning så är risken stor att eleverna ser en på ett negativt sätt. Imsen (2005) beskriver detta som att de elever som endast får känna på negativt respons från pedagogens sida kan i värsta fall se hela skolan samt pedagogen som något negativt.

I en ny klass behöver dock läraren tidigt sätta upp tydliga ramar för att eleverna själva inte ska sätta gränser samt för att inläring skall kunna ske. Charles (1984) menar att regler och normer måste existera i ett klassrum om någon inläring skall kunna bedrivas. Läraren som ställs framför en ny klass blir oftast utsatt för elever som testar gränserna, därför är det viktigt att man i början sätter klara regler för att kunna reglera elevernas beteenden. Dock menar vi att man efterhand bör bjuda in eleverna till att påverka allteftersom läraren får kontroll över elever som testar gränserna. Förhåller man sig som en enväldig härskare i klassrummet så finns risken att dessa elever uppvisar samma negativa beteende gentemot en annan pedagog.

De som testar lärarens gränser är oftast de elever som uppvisar ett negativt beteende, det man gör som lärare är att visa trygghet i sin yrkesroll samt självsäkerhet på vad man vill uppnå. Som litteraturen nämnt är just otydligheten kring vad läraren vill uppnå med lektionerna en bidragande faktor till att lugnet bryts och ersätts av oordning.

Som osäker pedagog kan man i vissa fall ta till en mycket strängare attityd gentemot eleverna för att behålla lugnet i klassrummet. Det löser dock inget på ett långsiktigt sätt då elevernas motivation ersätts med rädsla. Grossnickle och Sessko (1990) pekar på att lärarens humör inte bör påverka disciplinen i klassrummet på något negativt sätt.

En annan risk kan också vara att man genom rädsla också hämmar barnens naturliga nyfikenhet. Läroplanen lägger vikt vid just nyfikenhet samt lust att lära sig som viktiga inslag. Eleverna som är rädda för sin pedagog vågar inte heller visa nyfikenhet av rädslan för att göra fel. Man måste ha andra infallsvinklar, disciplinen är onekligen viktig i skolans värld dock bör den skapas i samråd med eleverna på ett demokratiskt sätt. Disciplinen i sig är sammankopplad till ledaren, det är ledarens auktoritet som skall se till så att reglerna förstås samt efterföljs. I dagens skola ställs man ibland som pedagog inför en klass där ens ledarskap sätts på spel genom att eleverna testat gränserna. I sådana lägen där detta påverkar lärandet

för samtliga på ett negativt sätt är det på sin plats att pedagogen tar till disciplinära åtgärder samt visar tydligt att det är pedagogen som är ledaren. Om detta innebär att man tar till hårdare disciplin för att få bukt med störande beteenden för att förbättra klassrumsmiljön så ser varken vi eller förmodligen ingen av de besvarande heller något negativt i det.

6. Sammanfattning

I sammanfattningen kommer den första frågeställningen att besvaras och sammanfattas i relation till den föregående diskussionen av samma område. Avslutningsvis kommer den andra frågeställningen att sammanfattas på liknande sätt.

6.1 Behov av hårdare disciplin

Sammanfattningsvis kan man utläsa av resultatet att de besvarande lärarna och rektorerna generellt eftersträvar någon slags ordning i klassrummet så att undervisningen ska kunna ske effektivt. En minoritet av lärarna och rektorerna anser att denna ordning ska uppnås genom hårdare disciplin. Dessa lärare kan kanske ses som något av den auktoritära ledarstilen där denne sätter reglerna som eleverna sedan ska följa. Misslyckas eleverna med att följa reglerna så bestraffas de på något vis för att de slutligen ska upphöra med det felaktiga beteendet.

Bland dem som var negativt inställda till hårdare disciplin och de som inte kunde ta ställning i frågan menade istället att upprättandet av ordningen ska ske på ett demokratiskt sätt, där elevernas medbestämmande av klassrumsreglerna således skapar någon slags förståelse av reglerna. Denna förståelse skulle därmed leda till att eleverna upphör med sitt felaktiga beteende och förhåller sig i framtiden efter klassrummets regler.

Mer visade sig resultatet peka på att eleverna själva hålls ansvariga för sina beteenden. Läraren upprättar en demokratisk miljö i skolan där eleverna får många valmöjligheter. Men tillsammans med denna valmöjlighet kommer även ansvar, där eleverna själva får välja sitt beteende. Läraren ska i detta fall fungera som en mentor för eleverna som förklarar för eleverna om olika konsekvenser som ett felaktigt eller rättfärdigt beteende kan få. Eleverna får sedan ansvaret att själva besluta om sitt eget beteende, och då även ta de konsekvenser de har fått förklarade för sig.

6.2 Disciplinens effekt på lärandet

Disciplinära frågor i skolan är ett intressant ämne för pedagogerna samt rektorerna om man ser till den mängd svar vi fått, samt att många besvarat vår frivilliga fråga i enkäten. Lugn och ro anses vara en förutsättning för att skapa en god lärandemiljö. Pedagogerna samt rektorerna strävar efter att skapa en trygg samt ordnad miljö som innebär att samtliga elever kan utveckla sig. Sätter man upp regler som samtliga elever är medvetna om samt varit med om att skapa

så får man en bättre disciplin i klassrummet samt trevligare klimat i övrigt. Eleverna ska inte själva behöva prova sig fram till gällande regler, utan regler skall vara utformade lika för alla.

De elever som känner sig osäkra samt är i vissa fall blyga behöver en ordnad och trygg miljö där de vågar framföra sina tankar. En stökig miljö i klassrummet riskerar att enbart framhäva de mest högljudda eleverna, där de andra helt enkelt kvävs. Disciplinen bör vara ämnad till att skapa ett produktivt lärande klimat, Ogden menar att detta klimat är beroende av klassens sammansättning samt eleverna och lärarnas förhållningssätt gentemot varandra (Ogden 1993).

De besvarande ser det som viktigt av läraren att visa engagemang för att nå ett trevligt arbetsklimat där både läraren samt eleverna trivs med sitt arbete och ser det som meningsfullt. En stökigare miljö innebär inte bara problem för eleverna, pedagogen riskerar också att misstrivas på sin arbetsplats. Lärarens eget humör påverkar eleverna, misstrivs läraren så påverkas dennes humör på ett negativt sätt.

I vissa lägen kan en lärare som misstrivs med stöket söka sig till enkla lösningar för att komma tillrätta med problemet. Dessa enkla lösningar kan innebära att läraren tar till en mer auktoritär ledarroll för att helt enkelt underkuva eleverna, då har man dock misslyckats med att lösa disciplinära problem på längre sikt.

Charles menar att en sådan ledare utövar makt genom tvång (Charles 1984). Tvingar man eleverna till vissa saker så blir effekten den att de inte lär sig för sitt eget skull utan för att de känner sig tvingade. Detta innebär att man varken lyckas med att skapa hållbar disciplin eller lärande.

Bestraffningar i klassrummet ses inte av majoriteten av de besvarande som något positivt vid inlärningen, det ses mer som en återgång till den icke demokratiska klassrumsmiljön som rådde på femtio talet. De besvaranden menar istället att vi står inför en ny era samt att det som användes i dåtidens skola är förlegat i den moderna.

Nya infallsvinklar samt lösningar eftersträvas av de som tog del av enkäten för att kunna bemöta den mångfaldiga skolan. En besvarande tog upp den viktiga frågan angående elever med invandrarbakgrund som i vissa fall har negativa erfarenheter av hårdare disciplin i klassrummet från sina hemländer. Inför man ett liknande system i Sverige så finns en

omedelbar risk att det får negativa effekter på deras eget lärande, vilket leder till att man inte skapar en trivsamt arbetsmiljö för samtliga elever.

Klassrummet ses av både de flesta besvaranden samt den faktiska läroplanen som en kollektiv grupp där många olika individer samspelar med varandra. Diskussion är något som ställs före straffåtgärder i klassrummet för att främja lärandet, vikten av att eleverna förstår när de gör fel går före ytliga konsekvenser.

6.3 Slutsats

Slutsatsen som dras när det gäller behovet av disciplin är att det inte behövs någon hårdare disciplin i klassrummen idag. Det som istället behövs är en ordning i klassrummet, som inte upprättas med hjälp av hårdare disciplin, i vilken eleverna tvingas till att anpassa sig efter lärarens vilja. Eleverna ska istället få vara delaktiga i skapandet av denna ordning, medan en ömsesidig respekt läraren och eleverna sinsemellan upprätthåller den, vilket i sin tur bidrar till att undervisningen blir effektiv.

Slutsatsen som dras för effekten på lärandet är att hårdare disciplin medför en risk för ytlig inläring som respondenterna påpekade, detta är inte något som håller i längden eller förbereder elever för ett livslångt lärande. Det är dock ingen som menar att disciplinen skall helt uteslutas, den behövs för att skapa ordning och trygghet. Det som respondenterna ställer framför hårdare disciplin är mer dialog samt samspel mellan läraren och eleven för att nå en trivsammare miljö.

7. Källförteckning

Litteratur:

Bryman, Alan. (2006). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB: ISBN 9147064021

Charles, Carol. M. (1984). *Ordning och reda i klassen*. Stockholm: Libertryck: ISBN: 91-38-.61157-0

Denscombe, Martyn. (2000). *Forskningshandboken*. Lund: Studentlitteratur AB: ISBN 9144012802

Fontana, David. (1994). *Managing classroom behavior*. Wiley Blackwell ISBN 185433123X

Imsen, Gunn. (2006). *Elevens värld: introduktion till pedagogisk psykologi*. Lund: Studentlitteratur AB: ISBN 9144002718

Läraryrket. (2003). *Läroplaner, Skollagen, Policydokument*. Stockholm: Lärarnas riksförbund: ISBN 91-973019-5-7

Maltén, Arne. (1998). *Kommunikation och konflikthantering*. Lund: Studentlitteratur AB: ISBN 9144008082

Maltén, Arne. (2000). *Det pedagogiska ledarskapet*. Lund: Studentlitteratur AB: ISBN 9144013892

Ogden, Terje. (1993). *Kvalitetsmedvetande i skolan*. Lund: Studentlitteratur AB: ISBN 9789144371412

Skolverket. (2007:378). *Trygghet och studiero i skolan - information om nya bestämmelser*. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1734>

Stensmo, Christer. (2000). *Ledarstilar i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur AB: ISBN 9144015755

Stensmo, Christer. (2008). *Ledarskap i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur AB: ISBN 9144048335

Säljö, Roger. (2000). *Lärande i praktiken*. Stockholm: Prisma Bokförlag: ISBN 9151837285

Thornberg, Robert. (2006). *Det sociala livet i skolan*. Stockholm: Libertryck: ISBN 9147053488

Trost, Jan. (2007). *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur AB: ISBN 9144040466

Forskningsartiklar:

Grossnickle, Donald R & Sesko, Frank P. (1990). *Preventive Discipline for Effective Teaching and Learning: A Sourcebook for Teachers and Administrators*.

http://www.eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/0000019b/80/20/72/df.pdf

Aricak, Tolga (2005). *A Systematic Approach Model in Diagnosing and Solving Discipline Problems in Classroom*.

http://www.eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/0000019b/80/3d/11/cf.pdf (2009-01-22)

Internetadresser:

Arbetsmiljöverket rapport. (2006:3). *Elevers skolmiljö – En undersökning hösten 2005 av barn födda 1994*. http://www.av.se/dokument/statistik/rapporter/STAT2006_03.pdf

Björklund, Jan. (2007). *Betyget är en signal till föräldrarna*.

<http://archive.corren.se/archive/2007/4/30/j6jiskj15vwyizt.xml> (2009-01-22)

Larsson, Nina. (2006). *Stoppa kränkningarna i skolan*.

<http://www.folkpartiet.se/FPTemplates/ListPage.aspx?id=37592> (2009-01-22)

Nationalencyklopedin, 2009. <http://www.ne.se/artikel/154217> (2009-01-22)

Schlingman, Per. (2004). *Grunden till en bra skola läggs tidigt*

http://www.moderat.se/web/Grunden_till_en_bra_skola_laggs_tidigt.aspx (2009-01-22)

Sydsvenska Dagbladet. (2005). *Vi vill ha mer disciplin i skolan.*

http://www.svd.se/nyheter/inrikes/artikel_435867.svd (2009-01-22)

Wikipedia, 2009. <http://sv.wikipedia.org/wiki/Disciplin> (2009-01-22)

8. Bilagor

Under detta kapitel presenteras bilagor som har refererats till i arbetet.

8.1 Bilaga 1

Enkät om hårdare disciplin

[Exit this survey](#)

1. Hårdare disciplin

Hej, vi är två lärarstudenter som skriver vårt examensarbete som handlar om disciplin i skolan, med fokus på om hårdare disciplin behövs i klassrummen idag och vad för effekter detta har på elevernas lärande.

Vår definition av hårdare disciplin innebär att lärarna ska använda sig av hårdare disciplinära åtgärder för att upprätthålla ordningen i klassen. Detta för att således få bukt med störande beteende med syfte att få eleverna mer fokuserade på skoluppgifterna. Denna disciplin upprätthålls genom regler och normer, som upprätthålls genom tydliga åtgärder när dessa bryts. I en klass med hårdare disciplin så skall beteende som stör ordningen tydligt bestraffas, medan ett positivt beteende belönas.

Exempel på bestraffningar kan vara att läraren utvisar eleven som visar sig störande för ordningen eller att läraren skall kunna konfiskera föremål som stör ordningen. Betyg i ordning och reda skulle också kunna användas till att bestraffa ett störande beteende.

Syftet med enkätundersökningen är att få en bild av vad ni som lärare och rektorer i grundskolans tidigare år har för syn på hårdare disciplin utifrån hur vi tolkat den, genom regler som upprätthålls med belöning samt bestraffning. Vi vill veta hur ni tror att ett sådant disciplinärt system skulle påverka elevernas inläring.

Er erfarenhet av läraryrket och därmed era åsikter om hårdare disciplin är värdefulla för vår undersökning

MVH Patrik Sunesson och Adnan Kobaslic

1. Kön?

- Kön? Man
- Kvinna

2. Yrke?

- Yrke? Lärare
- Rektor

3. År inom yrket?

År inom yrket?

4. (Lärare)

Vilken årskurs har du mest erfarenhet av?

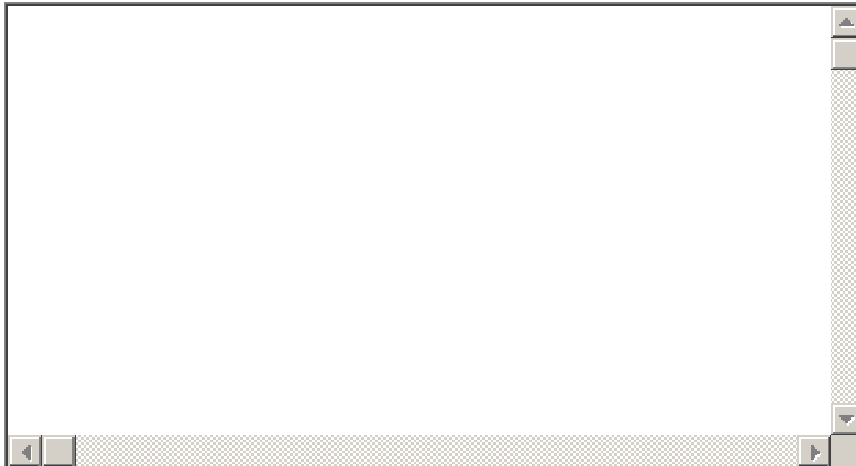
(Lärare) Vilken årskurs har du mest erfarenhet av?

5. (Rektor)

Vilka årskurser har du mest erfarenhet av att vara rektor för?

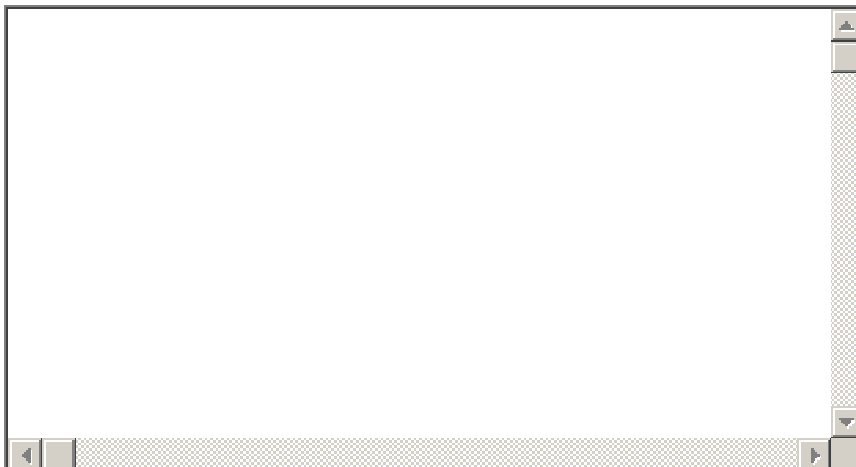
(Rektor) Vilka årskurser har du mest erfarenhet av att vara rektor för?

6. Anser du att hårdare disciplin behövs i klassrummet? varför, varför inte?

Anser du att hårdare disciplin behövs i klassrummet? varför, varför inte?

7. Vad tror du hårdare disciplin skulle få för effekter på elevernas lärande?

Vad tror du hårdare disciplin skulle få för effekter på elevernas lärande?

8. (Valfri)

Andra tankar och åsikter om hårdare disciplin som du anser är av vikt för vår undersökning?

(Valfri) Andra tankar och åsikter om hårdare disciplin som du anser är av vikt för vår undersökning?

Tack så mycket för ert besvarande av enkäten!

Önskar ni att se resultatet av enkätundersökningen som kommer att presenteras om några månader i uppsatsen, så hör av er till oss via mail.

Patrik: uniclan@hotmail.com

Adnan: adnan22@emailaccount.com